מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להגדיר חמישה מאפיינים של עידן הנאורות
- לזהות מאפייני נאורות בתוך מקור כתוב
- להסביר את תפקיד האנציקלופדיה ואת הקשר בין תבונה לדת בתקופה

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הבנה בסיסית

1. ב – אינדיבידואליזם
2. ב – אוסף גדול של ידע מכל התחומים
3. ג – שימוש בשכל ובהיגיון כדי להבין את העולם
4. ב – דידרו ודאלמבר
5. א – ירידה במעמדה המרכזי של הדת בחברה
6. ב – העז להשתמש בשכלך

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – זוהי האמונה בקדמה
2. לא נכון – להפך, כוחה של הכנסייה הצטמצם בתהליך החילון
3. נכון – זה היה מטרתה המרכזית
4. לא נכון – הנאורות דגלה בביקורתיות ובבחינה מחדש של מנהגים
5. לא נכון – קאנט טען שזה נובע מחוסר אומץ להשתמש בשכל, לא מחוסר בו

חלק ג' – השלימו את המילה החסרה

1. 1751
2. 1784
3. דניאל דפו
4. משה מנדלסון
5. חילון

חלק ד' – התאימו מאפיין להסבר

1 – ב (כל אדם חשוב בפני עצמו ובוחר את דרכו)
2 – ה (שימוש בשכל כדי להבין את העולם)
3 – ד (שאילת שאלות ובחינה מחדש של מנהגים)
4 – ג (ירידה במעמד הדת בחברה)
5 – א (ביטחון שהעתיד יהיה טוב יותר בזכות מדע)

חלק ה' – הסבירו בקצרה

1. חילון הוא תהליך שבו הדת מאבדת ממעמדה המרכזי; בסרטון מוצג חיפוש הסברים מדעיים לטבע במקום הסברים דתיים
2. שניהם מבוססים על שימוש בשכל: הרציונליזם בוחן את העולם בהיגיון, והביקורתיות משתמשת בהיגיון כדי לבחון מנהגים וסמכויות ישנות
3. היא מראה שאפשר לשלב תבונה ואמונה, ושלא כל מי שתמך בנאורות דחה את הדת

חלק ו' – ניתוח מקור וכתיבה

1. תלמיד מתאר שחוסר בגרות הוא הסתמכות על אחרים במקום לחשוב לבד, והאדם עצמו אשם בכך כי יש לו אומץ אך הוא בוחר לא להשתמש בשכלו
2. ציון מאפיין ראשון עם הסבר מהקטע (למשל רציונליזם – שימוש בשכל), וציון מאפיין שני עם הסבר (למשל ביקורתיות – אי קבלת סמכות ללא שאלה)

כרטיס יציאה – מה לחפש

- ציון שני מאפיינים מתוך הרשימה: אינדיבידואליזם, רציונליזם, ביקורתיות, חילון, אמונה בקדמה
- הבנה שהסיסמה קוראת לאדם לחשוב בעצמו ולא להסתמך על אחרים
- כל תשובה אישית המחברת מאפיין לחיי היומיום מתקבלת

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח במשחק 'למה?' כדי להמחיש ביקורתיות לפני העבודה בדף
- מומלץ להציג גם דמויות שומרות מצוות כמו מנדלסון כדי לאזן את ההצגה של החילון כחיובי בלבד
- בחלק הפתוח כדאי לעבור יחד על מחוון הבגרות כדי להמחיש איך בונים תשובה מלאה

דף תרגול: מאפייני הנאורות

דף התלמיד/ה **עולים חדשים**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

לפני הרבה שנים אנשים באירופה התחילו לחשוב בדרך חדשה. הם שאלו שאלות והשתמשו בשכל. בדף הזה נלמד על הרעיונות שלהם.

מילון קטן:

אינדיבידואליזם	כל אדם חשוב בפני עצמו ובוחר את דרכו
רציונליזם	שימוש בשכל כדי להבין את העולם
ביקורתיות	לשאול שאלות ולא לקבל דברים כי כך היה תמיד
חילון	הדת מאבדת מכוחה בחברה
אמונה בקדמה	אמונה שהעתיד יהיה טוב יותר בזכות מדע וחינוך
האנציקלופדיה	ספר גדול שאסף את כל הידע האנושי
קאנט	פילוסוף שהגדיר נאורות כיציאה מחוסר בגרות
חוסר בגרות	אי יכולת להשתמש בשכל לבד בלי שמישהו יכוון אותך

1 חלק א' – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה רובינסון קרוזו מסמל?

א) חילון ב) אינדיבידואליזם ג) אמונה בקדמה ד) ביקורתיות

2. מה זו האנציקלופדיה?

א) ספר תפילה ב) אוסף גדול של ידע מכל התחומים ג) חוק של המלך ד) עיתון יומי

3. מהי האמונה בשכל?

א) ציות לכל מה שאומרים ב) פחד ממדע ג) שימוש בשכל ובהיגיון כדי להבין את העולם

ד) אמונה עיוורת במנהגים

4. מי כתבו את ספר הידע הגדול?

א) לוק והובס ב) דידרו ודאלמבר ג) קאנט ומנדלסון ד) ניוטון וגלילאו

5. מה המילה חילון אומרת?

א) ירידה במעמדה המרכזי של הדת בחברה ב) בניית כנסיות חדשות ג) הפצת הדפוס

ד) מלחמה בין מדינות

6. מה קאנט אמר שצריך לעשות?

א) כי ככה תמיד היה ב) העז להשתמש בשכלך ג) יש לציית לכנסייה ד) אין צורך לשאול שאלות

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	אנשי הנאורות האמינו שהעתיד יהיה טוב יותר	☐	☐
2	בתקופת הנאורות גדל כוחה של הכנסייה	☐	☐
3	האנציקלופדיה נועדה לרכז ולהפיץ ידע	☐	☐
4	לפי הנאורות, יש לקבל מנהגים ישנים בלי לשאול	☐	☐
5	קאנט טען שחוסר בגרות נובע תמיד מחוסר שכל	☐	☐

3 חלק ג' – השלימו את המילה החסרה

השלימו את המילה החסרה.

1. הכרך הראשון של האנציקלופדיה יצא לאור בשנת _____

2. עמנואל קאנט פרסם את המאמר 'מהי נאורות?' בשנת _____

3. הספר 'רובינסון קרוזו' נכתב בידי _____

4. _____ הוא הוגה יהודי שהראה שאפשר לשלב תבונה ואמונה

5. התהליך שבו הדת מאבדת ממעמדה המרכזי נקרא _____

4 חלק ד' – התאימו מאפיין להסבר

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. אינדיבידואליזם	___	**א.** ביטחון שהעתיד יהיה טוב יותר בזכות מדע
2. רציונליזם	___	**ב.** כל אדם חשוב בפני עצמו ובוחר את דרכו
3. ביקורתיות	___	**ג.** ירידה במעמד הדת בחברה
4. חילון	___	**ד.** שאילת שאלות ובחינה מחדש של מנהגים
5. אמונה בקדמה	___	**ה.** שימוש בשכל כדי להבין את העולם

5 חלק ה' – הסבירו בקצרה

ענו בקצרה.

1. הסבירו מהו חילון ותנו דוגמה מהסרטון

2. איך קשורים זה בזה הרציונליזם והביקורתיות?

3. מנדלסון היה אדם נאור ושומר מצוות. מה דמותו מלמדת על היחס בין נאורות לדת?

6 חלק ו' – ניתוח מקור וכתיבה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. קראו את דברי קאנט: חוסר בגרות הוא אי יכולת להשתמש בשכל בלי שמישהו מכוון אותך. הסבירו במילים שלכם מהו חוסר בגרות לפי קאנט, ומי אשם בו

2. ציינו שני מאפיינים של הנאורות המשתקפים בקטע של קאנט, והסבירו כל אחד מהם בעזרת הקטע

כרטיס יציאה

כתבו שני מאפיינים של הנאורות

מה פירוש הסיסמה 'העז להשתמש בשכלך'?

איזה מאפיין של הנאורות אתם פוגשים היום בחיים שלכם?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀